

א) למה תיבת פקודי כתוב כלי דגש כפ"א? ומה הלימוד לנו?

כלל בדיקדוק הוא שכל תיבה שבאה אחרי תיבה שמסיימת באותיות א' ה' ו' י', הכלל הוא שהתיבה הזו (שבאה אחרי) אין דגש באותיות בג"ד כת"ף. והחוזן מן הכלל הוא כשיש הפסק ניגון טראפ (טעמים) או ענין ביניהם [ויש חדשים לבקרים שבאו וסילקו הדגש אפי' כשיש הפסק הנ"ל, וכגון בברכת חנון הדעת – דעה בינה וכו', עשו דעה בינה, וצדקנו במשפט עשו במשפט, ועוד הרבה. ואע"פ שכתבו תורה שלימה על שיטתן נראה דלא זו הדרך אלא הכלל הוא אם לא תדעי לך וכו' צאי לך בעקבי הצאן, וכן הבנו מגדולי תורה שליט"א דאין לשנות ממה שהי' תמיד בסידורים בכל הדורות, וע' בספר לוח ערש מהיעב"ץ, וכאן מדובר על מה שהי' תמיד] והרבה נכשלים בקריאת התיבות כהלכתן, וכגון בברכת אשר יצר - לפני כסא כבודך – צריכים לומר שני התיבות בלי דגש בכ"ף. וכן באלקי נשמה, כל זמן שהנשמה בקרבי – אין דגש בב"ת, וכן לאלפים. ואע"פ שאינו מעכב (בדר"כ) עדיין, אם לא עשה כנ"ל, לא אמר וואס שטייט! (מה שכתוב).

ונראה דאחד (מיני אלף) מהלימודים שיש כאן הוא - **נעשה ונשמע** – דאע"פ שאינו מובן לאדם כל כללי דקדוק (אלא זעיר שם זעיר שם) אפ"ה מצייתים בלא שמבינין כיון דכך גזר הקב"ה **בחכמתו העליונה**, זהו ה**נעשה** דאח"כ נבין ה**נשמע**! וא"כ יש לאדם לשמוח כשהוא מדקדק בהנ"ל דמקיים רצון הבורא ית' בביטוי שפתיו וכל איבריו ויש כאן משום **כל עצמותי תאמרנה ד'**!

וכן דיקדוק בדין מלעיל או מלרע – כגון בתיבת לחם שיש לשים העיקר על תחילת התיבה לְ-תָם, העיקר על הלמ"ד ולא על סוף התיבה, וכן מלך – על המ"ם מְ-לך ולא מְ-לך, וכן לרוב בכל התורה (ויודעים לפי מקום הטרפא – הניגון אם זה מסומן על תחילת התיבה או באמצע או בסוף, זהו הקובע, ולפעמים יש נפ"מ להלכה דאם אינו קורא כדבעי לא יצא ידי קריאת התורה, דיש בכמה מקומות שינוי בפירוש התיבה עבור זה. וכן בתפילה לפעמים שינה המשמעות (לגמרי) אם לא אמר מה שכתוב, וכגון **ופנו את היכלך** – דאם אומר העיקר על הפ"ה פּ-נו הפירוש הוא הפה שלנו, ואין שום הבנה כאן, אלא צריך שיהא העיקר על סוף התיבה פּי-נו דהיינו לשון מפנה (הע"ז) מין ההיכל, וכן לרוב.

וכמו כן לדקדק בשו"א נַע (או נָד) ונח, כגון בעל הנסים שמכריזים ומודים (בקרוב) בפורים – את כל היהודים, יש לבטא ביותר השו"א שתחת היו"ד משא"כ בתיבת להשמיד שאין לבטא כ"כ השו"א שתחת השי"ן, וכן לרוב, וכחוראת הח"ח במ"ב סי' ס"א סקל"ו שהכלל הוא שאחרי הנקודות שיש בתיבות פיתוחי חותם – היינו הנקודות - י, ו, וּ, וּ, .. , יש לבטא השו"א באות שאחרי נקודות אלו, וז"ל שם שו"א הנחטפת (לא משהין עליו אלא מעט) נקראת נח, כגון בסוף התיבה או באמצע התיבה הבאה אחר תנועה קטנה, ושו"א נָד נקראת המתנועעת כגון בראש התיבה או באמצע התיבה

הבאה אחרי תנועה גדולה. וסימן תנועה גדולה פיתוחי חותם, רק החיריק כשיש יו"ד אצלה נקראת תנועה גדולה, וכשאין יו"ד אצלה נקראת תנועה קטנה, עכ"ל, וע"ש בלשון השו"ע סכ"ג שצריך לדקדק בזה בק"ש (ועוד).

ואלו המתייחסים לקהילות של מנהגי החסידים (שכמעט כולן) לא מדקדקים בזה, מנהג זה בא מלפני כמאה וחמישים שנה בזמן שהחסידים התחילו לנהוג היפך מכללי הדיקדוק **בדוקא**, ועשו כן כדי להוציא מדעת המתחדשים שהיו אז (המשכילים ימ"ש) שאלו הרשעים עשו שכל היהדות שלהם הסתפקה בדקדוק הלשון, ולכן נהגו הרבה חסידים (**דוקא**) לא לדקדק כדי לאפוקי מהם – אבל כהיום שאלו המתחדשים כבר אבדו מן העולם (בחסדי ד'!) נראה פשוט דיש חיוב לנהוג כדברי השו"ע, בפרט שאין מי שחולק על דין זה כלל. והירא לדבר ד' ודאי יזהר להיות מן המתחסדים עם קונו ולעשות רצונו בלבב שלם. וכן שמענו על הרבה ששינו (לטובה).

ב) למה נמנו כל משקלי נדבת המשכן – האם אין משה ר' נאמן חלילה?

ע' בספר עבד המלך, וז"ל אף על פי שגבאי צדקה הכשרים אין מדקדקים אחריהם, מכל מקום כדי שיהיו נקיים מה' ומישראל טוב ליתן להם חשבון [עיין בטור ושו"ע יו"ד סי' רנ"ז, ס"ב בהג"ה] זה לא נמצא בפוסקים, אולי למדו ממה רבינו ע"ה שנתן חשבון בנדבת משכן, מי כמוהו נאמן ביתו ונתן חשבון, כדי שיהי' נקי מה' ומישראל [ב"ח שם], עכ"ל. וזה התירוץ על קושיא דידן - דיש כאן משום והייתם נקיים מד' ומישראל, ולכ' פלא הוא שמשה ר' יצטרך לקיים זאת, ואפשר שלא עשה כן אלא כדי ללמד לאחרים, והבנה נפלא הוא, כ"נ.

[ע' במעם לועז דברים מתוקים כאן, ׀, וציין נמי על שאלה ט', ועל שאלה י' לעיין שם].

ומענין לענין מביאים מהח"ח זצ"ל דחשוב מאד לכל רב בישראל לזכור סדר הדברים הכתובים בפסוק זה - דמתחילה צריך ליזהר להיות נקי מד' בהלכה, שהכל לפי ההלכה וכו', ורק אח"כ נקי מהציבור (מישראל), ודו"ק.

וע' בספר לב מרדכי מהגר"מ צוקערמאן זצ"ל בשם מדרש תנחומא דכלל ישראל רצו לדעת חשבון הכסף והזהב, אע"פ שידעו שמשה ר' הי' מלאך ד' צבקות, אלא שכיון (שכל) הכפרה על חטא העגל הי' תלוי בבנין המשכן, והם מסרו נפשם על זה כדי לקבל כפרה על נפשותיהם, ואם לא יכנס הכסף והזהב של כל א', לאלו שחסר נדבותם במשכן יחסר הכפרה, ויש כאן משום פקוח נפש, ע"ש.

ולימוד גדול הוא לנו - דעל האדם להרגיש שבקשת מחילה שלו מהבורא עולם בכל יום בשומע תפילה בשמו"ע, ג' פעמים ביום, וקודם שינה (ויש שעושים גם קודם כל אכילה, ואשרי חלקם), וכן בימי סליחות, וכל יו"ק (וק"ו ביוה"כ), ומוסף דר"ח – מחילת חטא וכו', וכו' – גדר של פקוח נפש הוא! ודבר אדיר ואיום הוא ונאה ונעים, ואשרינו שזכינו

למצוא מתנה טובה זו [ע"י א' מחשובי כולל מ"מ רש"ר הי"ו].

ועל **בשיחות מוסר** (עמ' רנ"ב ורפ"א) על הגמ' בתמורה (דף ט"ז). על בקשת עתניאל בן קנז לזכות ללמוד וללמד, **ולהפטר מהיציה** ר' המונע לו מללמוד, ושירבה ד' גבולו **בתלמידים**, כל זה הי' אצלו דבר של **פקוח נפש** וממילא נענה **מיד**, וכן בכל תפילותינו עלינו להרגיש שזה **פקוח נפש כל טיפה של רוחניות**, געוואלד!

וכמה נעימים (ומובנים ע"ז) דברי המס"י (ריש פ"ז) **שאין סכנה כסכנתו** לדחוף מצוה או לאחרה – דכל מצוה ומצוה **פיקוח נפש הוא** יותר מהצלת הגוף מסכנה ודאית!

והרב הגאון ר' יצחק אזרחי שליט"א במעמד הנשגב של הכנסת ס"ת לע"נ הרב זאב שליפשיטיין זצ"ל (ביום היארצייט כ"ב אדר [ב'] תשע"ז) כשביקשו הציבור שהשתתפו במעמד, שיברך אותם ברכה לתורה, הכריז **הכרזה נוראה** ואמר - אם באמת רוצים לעלות בתורה – צריכים לכוון בברכת **אהבה רבה** – אבינו אב הרחמן המרחם **רחם עלינו** – והקשה מה כפל לשון **רחמנות על רחמנות** – **האם יש כאן פיקוח נפש**, והוא מותיב לה והוא מפרק לה – כן וכן, כך צריך האדם להרגיש ולהכיר בהכרה ברורה שלהשיג ידיעת התורה הקדושה, ולגדל בה, שאלה של **חיים ומות** היא – וצריכים לבקש **רחמנות** מאת ד' על נפשו **להצילו!** וזה ע"י – שידע תורה. וסיים שאם מבקשים בקשה **דחופה וחשובה** אז זוכה לחיים חדשים – ומיד!

וכששמעו השומעים הדברים הנ"ל היוצאים בלבו בלהבת אש ירדו דמעות מעיניהם של כמה וכמה. ויה"ר שנזכה לתורה, ולעשות ולקיים מצותיו **באהבה**, אמן.

וע' מש"כ בשו"ת זה פ' ויקהל תשו' ט"ו דברים נוראים מאורחות חייו של הרב זאב שליפשיטיין זצ"ל, והלימוד לנו ולדורות.

ומענין לענין בענין **כפרה**, יש לבר לבב להתבונן על כל צרותיו, על כל יסוריו על כל צער ויגון אשר באין עליו – **ולשאול מה זה ועל מה זה**, ובפרט, כ"נ, ובפרט בחמורה שבחמורות, כמעשה שידענו שנראה בעליל, אע"פ ששוב ושוב **אי אפשר** להבין דרכי ד' דנסתרים הם **עד מאד**, עדיין יש לזכור מה שאמרו חז"ל (שבת נ"ה ע"א סה"ע, וע' בתוס' שם ע"ב ד"ה וש"מ) **אין יסורים בלא עון**, והמעשה שקרה לפני זמן **מרובה** – שא' **מבנות משפחה** חשובה פלונית ירדה מן הדרך למגינת לב ההורים וכל בני המשפחה, וכל מכירי'. וא', שהכיר טוב את אבי הבת, שאל אותו (כשיזדמן שהאבא ביקש עצות להחזיר אבידתו, היקרה מן הכל) – מה הי' לפני שנה וחצי כשאביך נפטר – ראינו שאתה לא הי' מדקדק כלל להיות ש"ץ לע"נ, ואפי' קדיש לא חיפשת לומר עבורו, והאם משניות למדו לנשמתו במשפחה כלל – נו – אם אתה לא כיבדת את אביך למה בתך תכבד אותך? בודאי הי' לך תירוצים – שקשה לך להיות ש"ץ או אחרת לתפילה וכו' – אבל המציאות היא שלא עשית כדבעי. וכשמע אבי הבת כל הנ"ל הודה הודאה גמורה, ואח"כ שאל בחזרה – א"כ מה עלי לעשות עתה? והתשובה פשוטה – עכשיו להגיד

קדיש כל יום, לכה"פ א' ביום. ולסדר במשפחה לגמור ש"ס משניות תוך זמן קצר, ולקבל כל א' מהמשפחה לגמור כמה מסכתות בגמ' שבמשך ג' שנים לגמור כל הש"ס! **אין יסורים בלא עון!** הקב"ה גובה את דילי' (ע' גמ' פסחים קי"ח ע"א – **הודו לד' כי טוב** – שגובה חובתו של אדם בטובתו, עשיר בשורו וכו').

[ובתוך הכלל הנ"ל נכלל גם היסוד שא"א לעין הרע לחול אא"כ יש **חטא**, יש **עון**, יש **חסרון** בעבודת ד' שיהא מקום לאחיזה, (ובפרט אם יש איזה חסרון בצניעות או הולכים אחר המודא דהא כתיב **שב מאחריך** ואין שמירה, ר"ל), ואלו שחיים חייהם עם המחשבה שכל היסורים שלהם לא מפני איזה חטא, אלא בא מהא שפלוני או פלונית מקנא בהם ונותן להם עין הרע, יש בו משום **חשש כפירה**, אלא **חייב כל אדם** לחקור ולבדוק איפה נכשלתי, איזה חסרון ביראת שמים הי' בי, איזה מצוה ביטלתי (כגון **מצות עשה של ואהבת את ד' א' וכו' בכל מאדך** – פ' מאדך שחלק של **אהבת ד'** הוא להודות לו על כל מדה [אפי' קשה ביותר, שלא נדע] ומדה שמוזדים לך הוי מודה לו **מאד מאד** [ע' ברכות נ"ד]. האם לא נכשלתי והי' חסר **בהודאה**? בפרט כשמתרעם על מדותיו ית', [כגון לומר – למה רק אני סובל, וכדו'] ל"ע, ואפי' לומר **אויש וכדו'**) וכן כל מצוה בלא דקדוק או בלא **שמחה**, וכן הרהורים וכו', ד' ישמרינו. והחי עם הקב"ה לראות איך הוא **מראה לי כל חטאי**, אשרי חלקו בחיים נצחיים **בזה ובבא**.

(ג) ומה **אפשר ללמוד מכאן להנהגתנו בכל יום?**

רואים מהנ"ל שחובת גברא, מי שלא יהי', ליזהר שלא יגרום שום צד שיחשדוהו שעשה שלא כדת וכדין, וכדכתיב **והייתם נקיים מד' ומישראל**.

ואפשר להסביר הדבר בב' דרכים – חדא שאין לגרום שישראל יחשוד חבירו ולחשוב עליו לרעה, **ליש לומוך לעובר על לפני עור!** ועוד צד דעל ידי החשד יכול לגרום **חלישות** בקיום תורה ומצות להרואים, וע' בשע"ת בהל' חנוכה סוף סימן תרע"ג לענין החיוב להדליק נרות משום החשד, דלכ' משמע כצד השני, כ"נ, וצ"ע. **אבל הכל צריך שיהי' בלי נערווען, בלי חששות וחששות אולי יגרום חלישות או עיוות, אלא לעשות הכל עם הדרכה מגדולי תורה – ובלי נערווען!**

(ד) האם מתוך מנהג העולם **אפשר להגדיר דיני מצות ד'?** לאי, ונפ"מ בחיים.

ע' ברש"י לענין מנהג העולם שעושים תחלה בית ואח"כ [עושה הכלים שרק כשיש בית אז] משים הכלים בתוכו, ולכן הבין בצלאל סדר עשיית המשכן [ע' בהג"ה ברש"י, ובמפרשי רש"י שמאריכים הרבה בענין זה, וצ"ע].

ונראה **דיש לחלק** בין הכא למנהגים שונים שיש בכלל ישראל, דעל אלו שנהגו ההמון **לאו דוקא** שאפשר לסמוך **לקבוע הלכה** על פיהם, דתמיד צריכים לברר ולחקור מי יסדם – ההמון עם או ע"פ גדולי ישראל, ואפי' כשמקורן ע"פ גדולי ישראל צריכים לדעת אם הנהיגו מנהג זה מפני הדחק (עניות או מחמת גזירות מהגוים וכדומה) וכמבואר

בט"ז ובחזו"א (ע' לקמן) **וטעון זהירות מרובה כשיש איזה פקפוק בהלכה במנהג מהמנהגים**. וע"ע בלשון הרמ"א בתשו' (סי' כ"ו) שכשהוא כותב ונהגו העם אין רצונו לומר לסמוך על זה, משא"כ כשכותב והכי נהוג, ודו"ק הרבה. משא"כ המנהג שמובא כאן ברש"י אין זה דבר שנהגו בחלק זה של כלל ישראל או חלק זה, אלא כאן זה דבר שנהגו כל העולם כולו (לבנות בית ואח"כ להשיג הכלים). ושוב לזכור שסתם מנהגים הכל תלוי מה מקורן וכנ"ל - אם אדם גדול יסדן, או רק שנהגו ההמון כך, ע' בט"ז אבה"ע סי' ב' סק"ד, ובחזו"א או"ח סי' ל"ט סק"ח, שא"א לקבוע מנהג ע"פ ההמון עם. והמבין דברינו ודאי יעלה מכל השיבושים שיכולים לצאת מטעות (חמורה) בענין זה, ד' ירחם עלינו ועל כל ישראל, אמן.

ומענין לענין באותו ענין, בענינא דיומא **מפורים שעעל"ט** שיש לדייק טובא במה שמצינו במ"ב בס"י תר"ץ סעיף י"ח על דברי הרמ"א, שהביא מהב"י בשם האורחות חיים, שאין לבטל שום מנהג, דכתב שם במ"ב סקנ"ט דהמהרי"ל לא הי' חושש להכות המן, ומשמע שהחכם צבי נמי לא הי' מכה (ברעש), ולפי הפמ"ג אין לנהוג המנהג הנזכר ברמ"א אע"פ שהרמ"א כתב בפירושו על מנהג זה שאין לבטלו, כתב ע"ז הפמ"ג שאין לנהוג כך כלל, וכמבואר בשעה"צ נ"ז, דאינו נכון לנהוג כן כיון דמבטל **הלכתחילה** שבקריאת המגילה, וכן בבה"ל שם (ד"ה ואין לבטל) מבואר שכל מנהג שיש בו איזה צד איסור יש לבטלו, עש"ה. ואשרי מי ששואל דעת תורה בכל עידן ועידן ובכל ענין וענין, בפרט בדברים שאינם אלא ענין (אפי' שהוא דבר חשוב, (און גרויסע זאכן!)), אבל סוף דבר הכל נשמע, שעדיין ענין בלבד הוא) וזוכה למעדני מלך, ולתת נחת לבורא ית' שמו במדה גדושה ונעימה **בנעימות נצח**. וכן הזנו כמה וכמה פעמים ממור"ר ז"ל (וכן לא להכות כלל בקריאת המגילה - כלל!), וכמו הרעש שאיזה ילדים (שטועים בחיים וחסרי חינוך) עושים בשבת קודש בסוף פ' זכור, או סוף פ' בשלח, או סוף פ' כי תצא שאין שום מקור להנהגה זו כלל וכלל וכלל, ועוד לזאת שיש במעשה (ילדות) זה כמה חששות באיסורי שבת, ר"ל, ומי פתי לילך בחושך, ד' ישמרינו ויצילנו.

(ה) מה אפשר ללמוד מהא דמנה הכתוב כאן כל הכסף וכל הזהב? (ספורנו)

ע' בספורנו דברים עמוקים עד מאד, דכאן בא הקב"ה להראות שא"צ כסף וזהב ובית מפואר וכל מיני תכשיטים וכו' להביא שכינה, אלא הכל תלוי ביראת שמים שבו - ומשמע דלא כל איניש יודע דבר זה, דעל כן ראה הקב"ה בחכמתו העליונה להאריך כל האריכות בחשבון הכסף והזהב! ונראה דהקב"ה, שראה ירידת הדורות, הכין מתחילה הלימוד כדי שאפי' אחרי אלפי שנים לא יטעו בזה. והלומד תורת ד' שואל את עצמו - האם למדתי תורת בוראי על בוריו, עד שזכיתי להבין כל (או רובן ככולם) הלימודים שכלולים בה? והעומד על דעתו שואל על כל דבר שמוסיף

בביתו (או בפנים או בחוץ) האם זה יוסיף בהשראת השכינה וממילא הוי נחת לו, וע"י זה גם לי או...?
ומענין לענין לענין כסף וזהב, מלאנו מעשה נורא, נורא ממך, עם לימודים גדולים (בפרט רואים קוב וקוב האמונה פשוטה של אידישע מאמע'ס!) - וכך המעשה: שבאמריקה יש יהודי יקר בעל נכסים, ושמו רבי דוד בודנר הי"ו. הוא נמנה בין גדולי התומכים בעולם התורה, וזכה לדבר אדיר: הוא גם מחזיק תורה וגם זכה לבנים ולחתנים תלמידי חכמים. כששאלוהו פעם מהי הזכות שעמדה לו, מה שהרצה בעלי ממון אינם זוכים לכך. ספר ר' דוד על סבו: סבא בודנר, שהגיע מפולני' לארצות הברית לפני כתשעים שנה, עבר את תלחות הפיטורין וקשיי הפרנסה כמו יתר אחיו, אבל בכל יום ראשון בשבוע, כשהי' חוזר לביתו ומכתב הפיטורין בידו, היה נכנס לבית צריקוד ואומר: הגה זכיתי, והקדוש ברוך הוא רוצה לתת לי את הזכרה מתחת ידו הרחבה מצלי שאזדקק לאיש, לכן פיטרו אותי מהעבודה ... לאחר תקופה של כמה חצי שנה כבר לא הכליח למאור אף עבודה ופרנסה אין, לא הי' ביכולתו לשלם עבור שכר הדירה שלו. משכיר הדירה זרק אותו על חפציו ובני משפחתו לרחוב! הלכה משפחת ר' דוד ברחוב בלי לדעת לאן... והנה יהודי אחד ראה אותם מחלון ביתו ושאלם: לאן הנכם לוועדים? ענו הם לו בתמימות: איננו יודעים! קרא להם היהודי להיכנס לבנין, והראה להם את קומת המכונות של ההסקה המרכזית... גם יש הרבה מקום להניח מזרנים ולחיות עד שיסתדרו... וכך עשו! בלחד הימים ראה יהודי אמריקאי אחד, ילדים כושים (מחמת פחם ההסקה וכו') משחקים ברחוב ומדצרים ב... אידיש! הוא נגש אליהם ושאל אותם מנין להם השפה הזאת. אמרו לו: בל תגור איתנו שבע, וגם אתה תהיה כושי דובר אידיש... הלך אחריהם היהודי וכשהגיע למקום מגורם, הזדעזע! לנגד עיניו חי' משפחה שלמה על הרלפה בחדר המכונות, יחד עם כל הרעש והפיח שהן מייצרות. נכמרו רחמיו והוליא המחאה בסך 500 דולר, שהי' סכום עתק בימים ההם, (כגון 40000 לאלאר כהיום), והגיש אותה לאדון בודנר באמרו: בבקשה, קנה לך בכסף זה בית ועסק פרטי משלך ולא תלטרך לעבוד בשבת! נטל אדון בודנר את ה'ק' ורץ לרעייתו להראות לה, כדי שתבוא להודות לאותו יהודי. גברת בודנר הסתכלה בהתרגשות על ה'ק', אך מיד שאלה את בעלה: האם יהודי זה שומר שבת? אמר לה: "מה אכפת לך? וכי לכסף יש ריח?! ענתה האשה ואמרה: יהודי זה מליכ את חיינו, הוא נעשה בזה שותף לגידול ילדינו! אינני מוכנה לעשות שותפות בגידול

הילדים עם מחלל שצתו! יאלא אדון צודנר אל מיטיבס, ולאחר התנללות שאל את פיו האם הינו שומר שצת. ענה היהודי שהוא אכן מחלל שצת. החזיר לו אדון צודנר את ה'א' בתודה, צאמרו כי רעייתו מסרבת לגלל את ילדיה מכסף של חילול שצת! הגביר הלך לביתו כשדעתו זחוחה עליו. הוא ספר לאשתו כשדעתו צדוחה עליו, איך ראה כושים דוברי אידיש, ואיך אשה תמימה הסכימה לוותר על סכום עצום, שיכול הי' לייצב את כל מצבם הכלכלי, בגלל שאינה חפצה לקבל כסף ממחלל שצת. אשתו ששמעה את הספור צרחה לחדרה ופרצה בצכי מר. לאחר שעתיים יאלאה לצעלה ואמרה לו: "ראה, גם אתה צאת מפולין ושמת שצת, אך אט אט התחלת לזלזל עד שהפכת למחלל שצת גמור. חשצתי לתומי, שאי אפשר לחיות כאן צאמריקה אחרת, אך הנה רואה אני שאפשר להתמסר ולשמור שצת כראוי. אם כך, אינני מוכנה יותר לחיות עם מחלל שצת! שמע היהודי וחשב לעצמו: אשה הרי פועלת צכח הרגש, שמעה ספור והיא מתרגשת... עד שצת זה יעבור לה ... אבל ציום חמישי לפני שיאלא לעבודה, עכרה אותו על יד הדלת ואמרה לו: תחליט, או שאני יולאת לעשות קניות לשצת או שאני חוזרת להוריו! ראה היהודי שהיא ראינית וקבל על עצמו לשמור שצת! משהפכו הוא ורעייתו לשומרי שצת כדת וכדין, אמרה לו: עכשו טול את ה'א' ולך למשפחת צודנר. כעת הם יקבלו ממך את הכסף! אתה שומר שצת וראוי להיות שותף שלהם בגידול ילדיהם!, ואכן כך עשה. נכדו של הסבא צודנר ונכדתו של אותו יהודי נדיב לב, ששב צתסובה שלמה צזכותה של שצת קדש, הם הזוג ר' דוד צודנר ורעייתו!!!

ואידך זיל גמור!!! ע"כ המושך דמעוה מכל לב צשר, ונזכה להתחזק צשמירת שצת שלנו ולכל ישראל! האם קבעתי מקום ללמוד הל' שצת צסעודת שצת כל שצת? (ו למה כתיב כמה וכמה פעמים כאשר ר' את משה? (ספורנו, צעה"ט ועוד), והלימוד לנו?

ע' בספורנו (עה"פ כל הזהב) דכתב דבא לומר שבכל עשיי ועשיי שעשו האומנין היתה כוונתם לעשות רצון הק-ל ית' שצוה למשה. ולימוד גדול הוא לנו לחשוב תמיד אם זה כל (או רובו ככולו, כ"נ) כוונתינו. (בפרט באכילה ושתי' וכיוצ"ב, ובכל דבר שדוחה הבן תורה את תורתו מקמי', והבן, ע' תשו' ד' בפרשה זו, ושוב – והבן). וע"ע פ' ויקהל תשו' ה' בשם השפתי דעת ונראה דיש להקיש לכאן, והמבין יבין הרבה.

וע' בבעה"ט דהרבה הכתוב להזכיר את משה ר' בפרשה זו כנגד מה שאמר מחני נא מספרך, ע"ש. ואפשר לפרש הריבוי על דרך כל הבורח מן הכבוד וכו' (מס"י פכ"ב ד"ה

ושנאת, ומשמע שכן הי' גורס בגמ' עירובין י"ג:), וע"ע בפלא יועץ ערך גאווה בסופו, דנמי משמע שגרס כן בגמ', משלרת"ן], וי"ל). והשואל את עצמו אם הוא מן הבורחים או מן הרודפים, ודאי יגיע לגדלות נפלאה, דסוף הכבוד לבוא. (כן אמרו לנו חז"ל [ע' גמ' נדרים ס"ב]. (וברש"ש שם), וברש"י פ' עקב עה"פ לאהבה את ד' (ששי) וברמב"ן פ' ואתחנן עה"פ ואהבת את ד' א' (ששי)], וע' בתהלים סוף קאפיטל צ"א – אחציהו ואכבדהו – לכאורה הוי מקור לדבריהם הקדושים, וי"ל).

וע"ש שכתב ששמונה עשרה פעמים כתוב כן, וכנגד זה תקנו י"ח ברכות, ואחד אשר צוה ד' וכו' כן עשו תקנו כנגדו ברכת המינים, (ומובן הטעם שזה כנגד זה בזה האחרון במיוחד, דצריכים לעשות כמו שצויה ד' ולא לטעות אחרי מינות וכל הדומה לו, דהא כתיב ולא תתורו אחרי לבבכם זו מינות [ברכות י"ב:]), וע' בבה"ל ריש סימן א' מספר החינוך דנכלל בזה כל רדיפה אחר גשמיות ותאות עולם הזה, עש"ה דגופי תורה נינהו, והמבין יבין). ויש בהם קי"ג תיבות, וכן המספר בסופי הברכות דשמו"ע, ויש קי"ג פעמים לב בחומש שצריכים כוונת הלב. ודברים מתוקים מדבש הם. [יש לעיין בבעל הטורים השלם דיש כמה תיקונים וביאורים כאן □].

וע"ע בספר עבה"מ דכתב בשם ספר מעלות התורה (מאחיו של הגר"א זצ"ל) שבא לומר דכל אחד וא' מצוה בפני עצמו, ועי"ז הרבה לנו תורה ומצות, כדי לזכות אותנו עם זכותים מרובים כפולים ומכופלים – כל כך אהבה אוהב אותנו בוראינו, אשרינו אשרינו שאנחנו ובנינו בניו עד סוף כל דורותינו.

ז) למה הביאו את המשכן אל משה?

ע' רש"י דלא היו יכולים להקימו. וכיון שמשה ר' לא עשה שום מלאכה במלאכת המשכן הניח לו הקב"ה הקמתו, וע' לקמן.

ח) מאי טעמא, שלמעשה, משה ר' לא עשה שום מלאכה במלאכת המשכן?

הבה"ה אוריאל מ' נ"י הציע לתרץ דכיון דמלאכת המשכן הי' כדי לכפר על העגל כדאיתא ברש"י (וע' ברמב"ן), משה ר' לא הי' צריך לעשות בה שום מלאכה. ויפה פירש. וק"ל דכיון דעשה לבסוף רא' שהי' צריך. ואפשר לומר דמעשה הקמת המשכן לא עשה עבור עצמו אלא היתה השלמת הכפרה עבור כל ישראל, ולא מעשה עבור עצמו – כלל, וצ"ע. או אפשר לומר כי צאמת הוא לא עשה מעשה אללא הי' נראה כאילו הוא עושה מעשה, ממילא מתורץ כמין חומר, וי"ל.

וצ"ע אם נתן הוא מחצית השקל לאדנים וכו' (אבל לקרבנות נראה פשוט שנתן). וע' לעיל, דכיון דלמעשה לא עשה מעשה ממש אלא הי' נראה כעושה [והאמת היא דתמיד כך במעשה ידינו! והבן!] מובן דהא לא הי' צריך כפרה! וע' לקמן.

ט) ומה פירוש לפירושן של רש"י בטעם שהניח הקמת המשכן למשה ר', לכיון ללא עשה מלאכה אחרת – והא נמי כאן לא עשה מלאכה?

משמע דרך הוא ידע שא"א ע"י אדם, דהא רואים שהעם ניסו להקימו ע"י כחות עצמם, דחשבו שאפשר ע"י אדם (וממילא, כן אולי אפשר לומר, ול"ע) דלא הצליחו, כ"מ מרש"י, וכיון שהוא הכיר האמת – ממילא הי' ברור לו שרק הקב"ה עשה ועושה ויעשה כל המעשים, ומי שמכיר דבר זה, ויודע שאין בכח האדם לעשות מאומה (כלל), ובפרט לא לבנות בית לד', דמי שמכיר זה הקב"ה עוזרו, דהוא ודאי לא יטעה לחשוב כחי ועוצם ידי הוא, כאשכך הוא עושה אפי' לדברים גדולים ועלומים! אלא יכיר שהשתדלות לא מעלה ולא מוריד, וא"כ מותר לו לעשות השתדלות. [ע' בתשו' כ' פ' כי תשא על הפסוק במגילה אם החרש תחרישי – ונפלא הוא עד מאד!] אבל פשיטא שאין שום ראי' מכאן לחיוב השתדלות. דכאן משה ר' עשה רק כאילו מקיימו, וכל מי שאינו עושה, אלא רק נראה כעושה (איזה השתדלות), אין זה סתירה לבטחון (כלל). ועוד אפשר לומר דעשה מעשה זה כיון שרצה לקיים המצוה דעשיית המשכן, אבל לענין פרנסה אין צריך כלום, כלל וכלל, וכדברי רש"י בצנצנת המן שהראה ירמי' לכלל ישראל כדי לזרום להניח מלאכתם לגמרי (כ"מ שם) ואך ורק לעסוק בתורה, דפשיטא שאין חיוב השתדלות, וכדעת הרמב"ן, והאלשיך הק', והגרי"ס זצ"ל, והאלטער מנאווארדאק זצ"ל, והגר"ח שמואלביץ זצ"ל, ועוד ועוד. ודבר נחמד (הדיוק האחרון כאן) עד מאד, ועלינו להודות ולהלל שנתן לנו הקב"ה זה והכל, יישר כח, ובקשה על הבא (עלינו לטובה ולברכה).

[ע"ע תשו' ה' פ' ויקהל מה שכתבנו בענין זה].

י) מוצא ברש"י דמלאכת המשכן הי' כדי לכפר על מעשה העגל, אם כן מי שלא חטא בעגל – האם צריך גם הוא להשתתף בצנין המשכן?

משמע מהא דהקב"ה הניח עבור משה ר' לעשות הקמתו, והא הוא לא חטא, א"כ ה"ה כל א' מהעם אפי' אלו שלא חטאו כלל, גם הם צריכים להשתתף. ואפשר לדחות ולומר דכיון דאלו שעשו העגל היו הערב רב שמשה ר' קיבל בלא לשאול הקב"ה, כדאיתא ברש"י פ' כי תשא (ופלא הוא, וצריך תלמוד) א"כ הי' אפשר לומר דהוא הי' צורך כפרה על זה, וכן משמע מהא דאמר לו הקב"ה עמך חטא, ודו"ק. משא"כ שאר העם (היינו שבט לוי, כ"מ) לא היו צריכים כלום, אם לא חטאו בעגל, ויש לעיין טובא.

[עיין בס' מעם לועז דתירץ תירוץ נפלא, ע"ש, דודאי משה ר' לא הי' צריך שום כפרה □]. וע"ע בתחילת פ' כי תשא ברש"י שלא הביא שמחצית השקל הי' כפרה על מעשה עגל אלא מפני טעמים אחרים, וצע"ג.

יא) דבר שנעשה ע"י נס האם נקרא על סם מי שנעשה הנס על ידו ונחשב כאילו הוא עושהו לנדב?

כן משמע מכאן, דאע"פ שהקמת המשכן היתה בדרך נס, עדיין הי' כאילו משה ר' הקימו, וגם זכה לכפרה וכנ"ל, כ"נ, וצ"ע. ולכאורה משום דאין הקב"ה עושה לאדם נס אא"כ יש לו רצון עז ומוכן למסור נפשו על הדבר, והאדם עשה כל מה שבידו לעשות (לקיים המצוה, וכו'), וזה כל האדם. [ע"ע פ' ויקהל תשו' ה' בכתבים אלו דבר נורא בענין זה].

וע"ע בדברי הרמב"ן סוף פר' בא שידועין לכל, שכל הנהגת כלל ישראל הנן בנס – אין טבע כלל, א"כ אפשר (אולי) לומר דכמו כן כל מעשה איש ישראל אין כאן מעשה גשמי אלא כולו רוחני וכולו נס, והמתבונן ישמח (ישראל מעשיו), כנ"פ, וי"ל.

יב) איזה ברכה נאה יש לברך את חבירו?

ע' רש"י על הפסוק ויברך אותם משה שאמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, ויהי נועם ד' אלקינו עלינו, וכו'. כן משמע שיש לברך א' לשני (ובפרט קודם שמתחיל לאפות מצות בחבורתו, כ"נ).

ועוד ברכה נוראה לומר לחבירו או לבנו וכו' – הקב"ה יתן לך עין טובה, ורוח נמוכה, ונפש שפלה, כ"נ. ואע"פ שאין כל אדם עומד על הטובה הטמונה בברכה זו, שכל הון דעלמא אינו אפי' טיפה מן הים כנגדה, אפ"ה הנותן מתנה טובה זו להזולת ודאי יזכה לדברים הרבה עד אין חקר, דהא כל המברך מתברך!

עוד ברכה עצומה לברך – שתהא כאברהם אבינו כדאיתא ברש"י פ' לך לך. וכן ברכת שתהא כאפרים וכמנשה. ודבר נשגב הוא לכל ימות השבוע (לא רק בליל שבת, כנ"פ). ועוד ברכה – שתהא לך כח הברכה (לברך אחרים). דמתנה גדולה היא.

ונראה שיש להוסיף כאן עוד יסוד בצורת בן תורה שהשמיע רה"י דמיר הגרא"י פינקל שליט"א על ההתנזרות מכלי המשחית ואפי' ממה שקורין כשר, במעמד נורא והוד ביום ד' אדר תשפ"א, וז"ל [מתוך מה שנדפס אח"כ (וכאן באמצע המשא)] – אני לא מדבר על איסורים ועבירות חמורות אני מדבר על צורת אדם, כ"ז מדובר על מה שנקרא מכשיר כשר – כמה הוא אויב של עמל התורה, של כל צורת הישיבה, כמה נזקים הוא עושה בכ"כ הרבה תחומים, בבין אדם למקום, בתורה, בתפילה, בצורת ביהכ"נ, בצניעות, בכבוד האדם, בשעבוד ועבדות לעוה"ז, וביותר בבין אדם לחבירו, בהרס החינוך, בבזבוז הזמן היקר והכסף והכח, ככל שזה נח ומיקל זה ממכר מרוקן ומנתק את הקשר האמיתי לחיי רוח, זה נקרא רפו ידיהם מן התורה, ומי מדבר על הטריוויה רח"ל. אחי ורעי אני מבקש מכם בתחנונים יש לי מספיק ה'פעקל' שלי, אל נא תוסיפו לי עוד 'פעקלאך', אנא מכם אל נא שלא ישרפוני בגיהנום, שלא יתביישו אבותי בג"ע, וכו', עכ"ל הטהור המגביל, וכל א' עליו לבדוק איפה הוא, איכה? עד היכן הוא אדוק או מסועבד או סומך על הכלי הקטן הזה, ר"ל. ונזכה בעזרת ד' ית', לצאת מכל השעבוד לעלמא דשקרא בקרוב ממש, אמן.

יג) המשכן הוא היריעות התחתונות – א"כ כשכתוב ויקם משה את המשכן ואח"כ האדנים ואח"כ הקרקעים וכו' – נמלא שהיריעות (חלק העליון) היו מקודם – איך נעשה הבנין מלמעלה למטה? (ספורנו)

ע' בספורנו עה"פ ויקם משה (ששי) דכתב שמשו פרש היריעות ואח"כ החזיקו בני אדם (אבל משה פרש מתחילה לבד, כ"מ, והם החזיקו אח"כ, ודו"ק). או ע"י נס נשארו באויר, ואח"כ שם האדנים ועלי' הקרשים, עכת"ד ע"ש. ונמצא שנעשה מלמעלה למטה. וע' ברש"י במנחות (צ"ט). דנמי כתב כן, ועוד לזאת שהוא כתב דאחזן משה (היריעות) כל הזמן – והיינו ביד א' כל היריעות וביד השני' שם את האדנים וכו' – נפלא. והמעין בפסוקים אלו רואה שא"א ללמוד אחרת (בפרט שרש"י מפרש ופרס האהל היינו יריעות העזים) וא"כ מוכח שיריעות התחתונות היו קודם הקמת הקרשים, ע' בפנים, ודו"ק. וצ"ל דהי' גזירת הכתוב (וכמו שמסיים הקרא – כאשר צוה ד' את משה).

ואפשר להציע הטעם שצוה הקב"ה כאן להקימו מלמעלה למטה כדי שימשיך הקדושה מלעילא לתתא. ועוד אפשר לומר דרצה שיהא בדרך שא"א במציאות לעשות כך, כדי להראות שאין כאן שום מעשי אדם אלא הכל מאתו ית' – אחרי הקיום של ויגבה לבו בדרכי ד' מצד האדם – אז הקב"ה עוזרו, והוא, והוא לבד, עושה ועשה ויעשה כל המעשים. והכל נובע מחוזה בטחון בד', דעל ידו הכל נמשך ממילא, ושוב ושוב אשרינו.

יד) הבונה בנין צפנת מלמעלה למטה האם חייב חטאת? ומה קשה מלימוד המשכן לל"ט מלאכות?

הוי שלא כדרך ופטור, כנ"פ, וקשה, והא בנין המשכן נעשה שלא כדרך, והא לומדים מלאכת שבת ממלאכת המשכן, וא"כ צריך להיות חייב, וכמו כן צריך להיות איסור לעשות אהל עראי מלמעלה למטה! ולמה איתא בסי' שט"ו ס"ג וס"ו דמותר. אלא ענה מו"ר הגר"ח גריינימאן צ"ל דאין למדים ממעשה נסים אלא מהדרך שעשו כל המ' שנה. וש"מ ראי' לזה מהגמ' (שבת צ"ט). שטו ע"ג העזים, ומובא שם בגמ' דאין למדים ממעשה שהוא כעין נס (חכמה יתירה) הלכה לדורות, אלא אכלינו נקרא שינו לטוות על העזים.

ועוד דרך מצאנו (בד"נ) בספורנו כאן, שנראה שבא לתרץ איך אפשר לומר שהמשכן נבנה מלמעלה למטה, כ"מ – דכתב שהמשכן (דהיינו יריעות התחתונות) לא נעשו לגג, ולא להאהיל, אלא כדי שהכרובים (שהיו ארוגים ביריעות התחתונות) יהיו סובבים השולחן והכסא (צ"ע כוונתו, ואפשר היינו הארון דכעין כסא הכבוד, וקשה) והמנורה, ע"ש.

והיינו (כ"ג) דלא נחשב יריעות אלו כלל לאהל, וכעין מה דמצינו בתוס' בסוכה (דף י' ע"א) שחולק על רש"י בסדין מפני הנשר, אלא ס"ל דהסדין בטל לסכך, ולכן רואים הסכך שהוא הגג ולא הסדין, וא"כ בהמשכן נמצא שהאהל (המכסה האמצעי – יריעות עזים) הוא לבד

האהל, וזה נעשה רק אחרי שיש כבר הקרשים וכו', ונפלא הוא עד מאד! ועוד לזאת מובן למה אלו (האמצעי) נקרא אהל! דהא היריעות התחתונות לא היו מאהלים! אלא היריעות עזים! והכל בא על הנכון, ונפלא הוא עד מאד! וברוך החונן דעת לדלי דלים.

[יש לעיין בפנ"י שבת ע"ה. ד"ה הזה, ובחת"ס דף ע"ד ד"ה שכן. ובאג"ט פתיחה סק"ה וכן אות כ"ו (סקכ"ו). ועוד באב"ע ובמלבי"ם, ע"ש.]

טו) מנין שמעלין בקודש ואין מורידין? (עבה"מ)

ע' בגמ' מנחות (צ"ט). שהמקור הוא מהקמת המשכן, ורש"י שם פירש כמה פירושים, וא' מהם הוא מהא דלא הוריד המשכן (היריעות התחתונות) אלא אחזם בידי, ע"ש. וע"ש שם עוד מקורות מפרשה דידן.

טז) האם הנ"ל דין לרצנן או לאורייתא? (עבה"מ). והלימוד לנו מזה?

ע' בספר עבה"מ דהפמ"ג במ"ז ריש סי' מ"ב מסתפק בזה, [והובא דבריו בבה"ל שם ד"ה אסור, וע"ש בשם הישו"י דס"ל דמה"ת] והקשה עליו על שלא הביא מגמ' הנ"ל, ע"ש עוד. [יש לתרץ דהגמ' מדובר על עניני מקדש, ומסתפק הפמ"ג אם ה"ה תפילין ושאר מצות, ודו"ק.]

והלימוד לנו - חדא דיש לזהר מלקבל איזה חומרא יתירה (דהוי עליי') עד שברור לך שיעמוד בו עד עולם (דהא אין מורידין!). וכעין מה שהסטייפלער זצ"ל אמר לא' מהנכדים שגידל פיאותיו ארוכות (יותר מן הרגיל) – אמר לו דנראה שיש לקצרן (היתר הנ"ל), כיון דכשיגדל לכאורה לא ישארו כן, ולכן מוטב לקצר מעתה! ואפשר רמז לדבר בפסוק (תהלים י"ט י') יראת ד' טהורה (מתי? כשהיא) עומדת לעד, וגו', בלי ירידה. כן ה"ל אפשר להבין דברי דוד המלך ע"ה במוסרו הגדול הנקרא תהילים, אשרינו שזכינו.

ועוד דכל הברען (התלהבות) שיש לאדם בתורה או בתפלה או במצוות יש לחפש דרכים שישאר לו – ולא יהא שום ירידה.

ועוד דאם מרגיש שאין לו חשק בלימוד או בתפלה וכו' יש להמשיך הלאה – הכל כמו עד עתה – ובדוק ומנוסה שהחשק יחזור. העיקר שיש להמשיך, לכה"פ, על אותו דרגה, ודו"ק. (ז) מה המעלה בזה שהי' ענן על המשכן? (וכן על אהל של פרה?)

ע' בשיחות דהגר"ש פינקוס זצ"ל דכשיש גילוי שכינה צריכים ענן כדי שלא יתעוורו עיני האדם – ודבר עמוק הוא עד מאד. ורמז לדבר מהגמ' יומא (כ"ח:): [ונפסק בשו"ע או"ח סי' תנ"ט ס"א לענין אפיית מצות, ע"ש], דיומא דעיבא כולי שימשא – ביום המעונן כל העולם מלא שמש, והבן. ומובן גם אהל של שרה, דאיש ואשה שכינה שרוי', ובפרט דאין ברכה בתוך ביתו של אדם אלא בזכות אשתו, ונלמד משרה! (גמ' ב"מ נ"ט, ע"ש היטב, נא ונא). ואין ברכה כהשראת השכינה, וטעון עבודה ותפלה, ועוד עבודת המדות שוב ושוב, וזוכין, אמן.

[ובענין הנ"ל בקשה בכל עת ובכל שעה - נא להתפלל עבור א' מצדיקי הדור המיוחד בעם ישראל הרה"צ ראובן בן אברהם (ברח' צפני') לרפו"ש ונהורא מעליא, ולא יאבד כח הראי' שלו כלל, אלא יזכה לראות טוב עד ביאת המשיח ועוד, בתשח"י. יישר כח].

יה) ואיזה חיזוק יש לקחת מהיסוד הנ"ל בהופעת הענו, למי שהוא קשה יום מלא לרות לרעות וכו'?

דמתוך הקושי והחושך (כאן יום מעונן) מוצא את הקב"ה, דשם השכינה הק' ביותר קרוב אל האדם ושורה אצלו ביותר אהבה, (ורמז לדבר - שכינה שריו למעלה ממטתו של חולה!) (נלרס מ., ע"ט) כ"נ). וחיזוק הוא לזכור תמיד - עמו אנכי בצרה, וכגון כשיש איזה חולה גדול, או צרת הבת, או איחור בזש"ק או בזיווג, או בישועה בזה או בזה, או איחור בחלוקה בכולל, או היצה"ר שולט, או מחשבות מבלבלות וכו', הקב"ה אומר - אני קרוב אליך - תבקש ממני ואענה! אשרינו, אשרינו!, והכל תלוי בבטחון, בטחון מבטל כל יאוש, כל דאגה, כל פחד או צער, כל עגמת נפש, ורדיפה אחר עוה"ז(!), וכו' בטחון שוב ושוב, וממילא שמחה עוד ועוד, ומקיים מה שהגר"ח שמואלביץ זצ"ל הי' אומר - שלא מי שהוא מצליח בשמחה אלא מי ששמח הוא מצליח. ונפלא הוא, ונראה פלאות, אמן. (בפרט בחודש השמחה!).

[אם אפשר להתפלל עבור א' שהוא מזכה את הרבים ממש - הר"ר משה בן ברכה הי"ו - להצלחה ולניצל מכל צרותיו, ובקרוב ממש, יישר כח, וכן הלל נחמן זן חסתר, זקרוכו! וכן עבור חזרה חזר זן שבע מריס (ע' ריש הקונטרס) יישר כח].

יט) מנין דע"י בנין זהמ"ק (ולכ' ה"ה מלאכת המשכן) נטלם הצריחה? (הפטרה) והפטרה זו קוראין כשחל פרשת פקודי נצבת שאינה מד' פרשיות, ולפי הלוח כן הוא נצנה - תשפ"ז, ותש"ז, ותש"ג, וכו'].

ע' בספר עבה"מ דכן איתא בילקוט שמעוני, וז"ל ותשלם כל המלאכה אשר עשה המלך שלמה בית ד', ותשלם המלאכה אין כתיב כאן, אלא כל המלאכה, מלאכת ששת ימי בראשית שלמה, אשר ברא אלקים לעשות (בראשית), ועשה אין כתיב אלא לעשות, עדיין יש מלאכה אחרת, וכיון שבא שלמה ובנה את בית המקדש אמר הקב"ה עכשיו שלמה מלאכת שמים וארץ, לכך נקרא שלמה שהשלים הקב"ה מלאכת ששת ימי בראשית לתוך מעשה ידיו, עכ"ל.

ודברים נוראים גילו לנו חז"ל - מה זה מעשי בשר ודם - אפשר לו לבנות עולמות! עולמות עליונים ותחתונים - גדלות האדם - חיזוק גדול לכל השואף לגדלות - ויגבה לבך בדרכי ד'! היום ותמיד.

ועוד דבר נורא ואיום מצאנו (בד"נ) במדרש תנחומא (פקודי ד') הוי, ברוך אשר יצר את האדם בחכמה, כמו שברא שמים וארץ בחכמה, שנאמר ד' בחכמה יסד ארץ וגו' (משלי ג' י"ט). ובבצלאל אמר (כי תשא, ראשון) ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת. במה שברא הקב"ה עולמו

ויצר את האדם (אלו) [ניתנו ל-] בצלאל ועשה עמו [עם החכמה (הנוראה ההיא) את] משכן, עכ"ל (עם הוספות שלנו). והמבין יראה להתחזק בהכרת הטוב לבורא עולם בכל פעם שמברך אשר יצר, ובכל פרשה ופרשה בפרשיות המשכן, ועוד לזאת בשבת קודש דהוי משכן של קדושה (כמבואר בכתבי הגר"א מיללער זצ"ל פ' ויקהל בענגליש] באריכות נוראה!) שנכנסים בו משעת קבלת שבת עד הבדלה! ויש להנבון להכיר בתוך משכן זה שכל העולם נברא בחכמה עצומה בששת ימי בראשית יש מאין, ולדבר על זה בשולחן שבת, ולהתבונן בזה בכל עת של פנאי במשך השבת, להכיר גדלות הבורא, ושהוא אחד, ואין, ואין, ואין מציאות כלל וכלל חוץ ממנו, והוא הבורא והוא עשה ועושה ויעשה כל המעשים - לא אני ולא בר מיני, אלא הוא לבדו, אשרינו שבראנו לכבודו ועוד לזאת שהבדילנו מן הטועים! (בפרט שהבדילנו מאלו) החושבים כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה! ואין שמחה כשמחה זו להודות ולהלל ולשבח על חלקינו - אשרינו! אשרינו! אשרינו מה טוב ומה נעים חלקינו! להכיר עוד ועוד הבורא ית' בעולמו (בפרט לראות ידו החזקה על הבשורה טובה והגדולה אצל רה"י דהיכל התורה שליט"א בהולדת בנו בכורו שי' למז"ט לאחר עשרות ע"ג עשרות שנים של תקוה לזכות לזש"ק, תמיד עם צפני' נאמנה ובטחון השלם בבורא כל העולמים! ולעולם לא התייאש! וכן מייחלים לכל הנצרכים לישועות שיזכו בקרוב, ותמיד לזכור שעם בטחון יש הכל - דהכל יכול יכול הכל!). וע' כאן בסמוך חיזוק מלוח בני יעקב לענין יש מאין ונפלא הוא - למעשה!

חיזוק לפרשת ויקהל מלוח בני יעקב

ע' ברמב"ן שמקשה למה נאמרה מלאכת המשכן חמש פעמים, ע"ש מה שמתרץ. והגר"ח שמואלביץ זצ"ל הי' אומר שכאן שנה הקב"ה פעמים טובא כדי להשריש בכל א' וא' מישראל שאתה יכול לבנות בית להבורא כל העולמים, הבורא שחקים, הרוכב ערבות הבורא משרתים, וקדושים מקדשים - יא יא דו - אשרינו.

חיזוק לפרשת ויקהל מלוח בני יעקב

ע' רמב"ן עה"פ זר זהב סביב (שני כשמחזברים), וז"ל סימן לכתר מלכות שהשולחן שם עושר וגדולה הוא כמו שאומרים שולחן מלכים, לשון רש"י. וכן הדבר שזה סוד השולחן כי ברכת השם מעת היות העולם לא תברא יש מאין אבל עולם כמנהגו נוהג דכתיב וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. אבל כאשר יהי' שם שרש דבר תחול עליו הברכה ותוסיף בו כאשר אמר אלישע הגידי לי מה יש לך בבית, וחלה הברכה על אסוך שמן ומלאה כל הכלים. ובאליהו כד הקמח לא כלתה וצפחת השמן לא חסר, וכן השולחן בלחם

הפנים בו תחול הברכה, וממנו יבא השובע לכל ישראל, עכ"ל.
וע' בשו"ע או"ח סי' ק"פ ס"א דיש להשאיר פת על השולחן בשעת ברכת המזון, ובמ"ב שם סק"א דכדי שיהא ניכר לכל שמברכין להשי"ת על חסדו וטובו הגדול שהכין מזון לכל בריותיו (ודבר גדול הוא להמתבונן אפי' רגע קט, ובפרט אם זוכרו בשעת ברכתו), וגם דהברכה אינה שורה על דבר ריק אלא כשיש שם דבר, כעין פך שמן של אלישע, עכ"ל. וע' במחצית השקל שם, וז"ל אין וכו' אבל זולת שהי' לה תחלה מעט שמן לא הי' שולח ברכה לברוא שמן, והיינו שקשה כ"י לפניו יתברך (ס"א אין נחת רוח לפניו כביכול) דבר כזה כי בששת ימי בראשית ברא הכל יש מאין מאפס המוחלט, ומאז

והלאה בורא יש מיש ולא יש מאין ואין רצונו בכך, עכ"ל. ואם יש לאדם רצון משמע שעליו יחול הברכה והשפע (וכמרומוז ברש"י בריש הפרשה דלשון נדבה [ידבנו לבו] היינו לשון רצון טוב) - זה עבודתנו מצידנו הרצון [העז] לקרב אליו [ולא השתדלות ופיזנס שעלולין הן (מאד) לגרום ריחוק ושכחה - אלא ביטול רצונו להפכו להיות רצונו], ועל זה הקב"ה ישלח ברכתו ועולים על ידו עד כסא כבודו, אמן. וע"ע תשו"י"ט דברי הגר"א מיללער זצ"ל, ונורא הוא! והגר"ש פינקוס זצ"ל הסביר שמה שאמרו חז"ל שהקב"ה אמר שיש לי מתנה בבית גנזי ושבתי שמה - לא שהוציאו מהבית גנזיו שלו אלא הכניס אותנו לתוך בית גנזיו של ד' ית' ונהנים מהכל!

המשך הליכות והלכות ממו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה צבי אטיק זצ"ל

[על סדר השו"ע עם כל הפחד והחרדה בעניני פסק הלכה כמבואר בעבר] - שנה ב' -

[וזאת למודעה שזכינו לקונטרס שלם הכולל כל מה שכתבנו בקונטרסים אלו (משנה ראשונה) הכל בקונטרס א' הנקרא אמת ואמונה, הכל מסודר לפי ענינים, ומקוים בקרוב להוציא חלק ב', הרוצה להשיגו ע' סוף הקונטרס הדרך לזה]

תשד) בענין הפרשת חלה מהמצות הבנו ממו"ר זצ"ל שיש לשים ניילון תוך קופסא גדולה (מה שמחזיק כב' או כג' ק"ג מצות) ולהכניס לתוך הניילון ג' ק"ג ועוד מאה גראם מצות (ביחד 3.100 ק"ג) ואע"פ שלמעשה יצאו למעלה מצדדי הקופסא אבל היות שנכנסים הכל תוך הניילון וסוגרים הניילון עליהן בזה סגי שיקרא צירוף סל (היינו ע"י סגירת הניילון) ומיד פותחים הניילון ולוקחים כזית מצה (משערים בערך שני שלישי מצה בינוני, וע' לקמן) ושמים בניילון קטן, ושמים על המצות, ומברכין ברוך אתה ד' א' מלך העולם להפריש תרומה חלה, ומצביעים על הניילון קטן ואומרים הרי זו חלה, ורק אח"כ [ולא מקודם] מגביהים הניילון הקטן מעל המצות (דבשעת אמירת - הרי זו חלה - צריכים שהחתיכה בהניילון שיעג (הניילון) בשאר המצות ואז נקרא מן המוקף - דין דאורייתא!) [דבר שהרבה נכשלים בו, ומצוה לפרסם! ומו"ר זצ"ל הי' מזהיר על זה מאד]. ושורפים החלה.

תשה) שיעור כזית שהזכרנו הבנו ממו"ר זצ"ל דהוי כשני שלישי או קרוב לשלישי רבע ממצה בינוני של חבורות, ולענין בני הבית (הא"ח והבנות הגדולות) הי' מצדד מצה שלימה נחשב כב' כזיתים (על הצד שצריכים ב' כזיתים בהמוציא ובאפיקומן) בעת הצורך, כן זכור לנו. ולענין הבנים וכו' הנשואים ובחורים גדולים בשנים כדאי לאכול כל מה שיכול בד' מינוט - בלי הפסק.

תשו) הי' מזהיר שלא לנסות לבלוע ב' כזיתים בבת א' או אפי' קרוב לזה, רק לאכול כמה שאפשר ולבלוע, ושוב ללעוס ולבלוע, ויש לומר שהשיעור ד' מינוט מתחיל מבליעה ראשונה, וצריך לברר, ולא זכור לנו ששאלנו את פיו קדשו.

תשז) עוד בענין שאיבת מים שלנו לקחו דוקא בכלי זכוכית מפני כבוד המצוה, ע' במ"ב.

תשח) הגרש"י פרידמאן זצ"ל הי' שופך הקמח לתוך הפיילע (קערת לישה) והי' זהיר לומר בעת השפיכה - לשם מצות מצוה, וכמדומה שמו"ר זצ"ל הי' מודה לו שכן יש לעשות.

תשט) פעם בא אדם מבחוץ בשעת האפי' והתחיל לעשות תמונות והגרש"י פרידמאן זצ"ל צעק עליו צעקה גדולה (מתוך ריתחא דת"ח, ע' גמ' תענית ד.), וביקש ממנו לצאת מיד שמפריע העובדים, וכמדומה שמו"ר זצ"ל נהנה ממעשיו.

תשי) אם נגע מצה בבגדי העובדים הי' מו"ר זצ"ל אומר להניחו על הצד, וכן אם הי' איזה שהי' או נגע בפי התנור, וכו'. וכמדומה שלא השתמשו באלו בפסח, וצריך לברר.

תשיא) על פי הוראות מו"ר זצ"ל היו בודקים ידי העובדים בדיקה מלאה בין כל גאנג (בערך ט"ו מינוט) והיו בודקים מיוחדים לכל כמה עובדים והי' ממש כבדיקת חמץ - בחורין וסדקים! (היינו אחרי שהעובדים רחצו ידיהם טוב טוב).

תשיב) אצל מו"ר זצ"ל לא היו משתמשים בבתי ידים כלל. היינו לכל העובדים שנוגעים בעיסה, הן הפארנעמער, הן הפינער'ס, הן הקאטשער'ס, והן הרעדלער, וכו'.

תשיג) השמחה של מו"ר זצ"ל בגמר האפי' הי' בלי גבול ואור גדול הי' על פניו, אשרי עין ראתה!

תשיד) גם הי' מודה לכל פועל ופועל ולכל עוזר ועוזר מתוך הכרת הטוב מלבו הרחב עד לב השמים!

תשטו) לענין קידוש ליל שבת - שהבאנו שמו"ר לא הוסיף אפי' טיפה א' מים ביין (הי' לו יין יבש כל השנים בלי שום סוכר) יש מהקוראים החשובים הי"ו שהציעו שאולי הי' מפני דברי הרמ"א בס"י ער"ב ס"ה, ע"ש. ונראה דחוק מזה יש משמעות (ונראה דמוכח, ע' בפנים) ברמב"ם (פכ"ט הל' שבת הי"ז) דיין עם מים אינו אלא בדיעבד או לכתחילה אבל לא מצוה מן המובחר, עש"ה, ולכן נזהר בזה טובא. ואין להקשות מליל פסח (ע' גמ' פסחים ק"ח:) דדוקא מזוג (ע' ברמב"ם פ"ז הל' חמץ ומצה ה"ט) דהתם יש דין מחודש הנקרא חירות, דמסביר הרמב"ם דצריכים שתי' עריבה, וזה דוקא במזוג, ולכן אע"פ שכל השנה בעינן דוקא יין חי לקידוש להיות מצוה מן המובחר, ליל פסח שתי' עריבה הוי מצוה מן המובחר ומכריע על דין יין חי [וכן קצת משמע בבהגר"א סי' ער"ב סק"ח על ס"ה, וב"ש] (ולזכור שכל דינים אלו אינן מן התורה אלא מדרבנן ולכן אפשר להבין למה מכריע א' על השני דכן תיקנו, ואכמ"ל). כן נראה פשוט, ומבקשים הערות (ומודים לכל המעוררים בעבר ונא להמשיך!). אמנם בענין כוס של ברכת המזון פשיטא דצריכים מזוג, דכן דינו (ע' בשו"ע סי' קפ"ג ס"ב) [ושו"מ בהגהות חרד"ל להטור או"ח בס"י ער"ב, עש"ה, וב"ש], ואכמ"ל. וע"ע בא"ר סי' ער"ב סק"ט וסק"י לענין דעת הבה"ג, אבל נראה לפי הרמב"ם עדיף יין חי, ואפשר דהיינו בינינו שלנו וכמסקנת הרמ"א מלשון הטור, וצ"ע גדול דעיקר חסר מן הספר.

תשטז) בקונטרס אמת ואמונה ח"א עמ' כ"ז הבאנו שמו"ר זצ"ל אמר מהלך נפלא בסוגיא דגיטא וחצרה באים כאחד [ע' גיטין ע"ז:]: [ואחרי שהנכד שי' שמע הפשט אמר שהוא הרגיש שצריך שוב לשבת שבעה על האבידה שאבדנו! [ע' גמ' ברכות מ"ז. אהדר קרעי' לאחוריי וכו']],

ולא כתבנו מה הי' המהלך הנפלא, וכיון שיש קצת אריכות בדבר ואכמ"ל לכן נביא כאן רק יסוד הדברים (והכל לפי קט שכלינו) – שהקושיא היתה דהקצות החושן (סי' ר' סק"ה) כתב שא"א לומר כנ"ל במקנה שדה ע"י שטר קנין (על שדה זו גופה) שמונה בשדה זו ע"י שיאמר שטרו ושדהו באים כאחת, ע"ש, ואם לומדים כפי המהלך המקובל לומר שגטיה וחצרה (שהגט מונח בחצר) שהבעל מקנה לה החצר וכאילו החצר מקנה לה הגט והכל חל (נתהווה) באותו רגע, א"כ למה א"א לומר כן בקנינים. והרבה נתקשו בזה כידוע, ומו"ר זצ"ל חידש מהלך אחר בגיטת וחצרה – לא שהבעל מקנה לה את החצר (וכן בעבד וידו באים כאחת) וכנ"ל, אלא שהבעל מסלק את זכותו שיש לו בנכסי מלוג שלה וממילא החצר נעשה שלה, ואשר ע"כ ממילא הגט שלה (וכמו כן בעבד – שמסלק רשותו שיש ביד העבד, וממילא נעשה בן חורין ע"י השטר שחרור וכו'), ועל ידי הבנה זו מובן שא"א לומר כן בקנינים, שבהן צריכים כח קנין, ולא סגי בסילוק כיון שאין דבר כזה בקנינים, כן הבנו, והרוצה להתעמק יותר ע' סוף הקונטרס הדרך לזה.

תשיז) עוד בענין אפיית מצות – סיפר מו"ר זצ"ל לאחד ממקורביו, שזכה להיות אצל האפיית מצות של הבריסקער רב זצ"ל ומסר מו"ר להיחיא שפניו של הרב הי' אש להבה, אש להבה ממש, מלא יראה ופחד. ושוב שמע מו"ר מן הרב, הרה"ג ר' רפאל זצ"ל, שכן הי' גם בכל נט"י לסעודה! ושאר מצות ד', אלא לא ראו כ"כ בולט באלו, וטעם החילוק – דלא הי' צריך לכך בהשאר, ולכן הי' אפשר לכסות האש, משא"כ אצל המצות שחלק של הזהירות מחמץ נגרם ע"י ראיית פניו ולכן לא כיסה את האש, כך מוסרים שמו"ר זצ"ל אמר, ודו"ק.

תשיח) ומוסרים עוד שמו"ר ביקש מהרב זצ"ל במה הוא יכול לעזור אצלו בהחבורה, ואמר לו הרב שהתפקיד שלו יהי' לשים אצבע א' תוך איזה חור שהי' באחד מהשולחנות (אולי של הקאטשער'ס) למנוע שלא יכנס לשם איזה חתיכה או פירור מהעיסה, וכך עשה. ואומרים (וצ"ע על מסירת הדברים אבל המוסר אמר שכך שמע ממנו) שבאיזה רגעים סילק ידו והרב העיר לו (לא בקול נמוך) – האם לא ידוע לך שיש חשש חמץ אם אתה מסלק אצבעך משם? [ונראה לנו שהרב זצ"ל רצה לחזקו שיעדע שהעזרה שהוא עוזר לו דבר חשוב הוא ויהנה, ודו"ק].

תשיט) מה שכתבנו לעיל לענין כיבוס האלונטיות – יש קצת תיקון בדברים – שבאלונטיות החדשים רק היו עושים ב' פעמים כביסה – פעם ראשונה לא בחמין (מה שזכור לנו שזה בא מהגר"י ברעטלער זצ"ל דהסביר דאם מכבסים במים חמין אדרבה העמילן נכנס לתוך תוכו של האלונטיות ויוצא בהמשך כשמשתמשים לדברים חמין, ולכן עושים פעם ראשונה שלא בחמין, והעמילן הולך לחוץ עם המים של הכביסה, וכן שמענו מהגר"י זצ"ל, ואולי מו"ר זצ"ל הסיק כן מעצמו או דלקת כ"ו מהגר"י זצ"ל), ואח"כ פעם א' מכבסין בחמין. ובאלו שהשתמשו בהן מכבר הי' נוהגים כך – פעם א' לכבס עם חומר כביסה בלא מים חמין, ואח"כ פעם ב' עם מין חמין, ויש שעושים קצת אחרת והיינו פעם א' לא במים חמין אבל עם חומר וכו', ופעם ב' לא בחמין ובלא חומר, ופעם שלישי בחמין, כך נראין הדברים, ועדיין טוב לברר דברים ברורים.

תשכ) ביסוד הדברים – כמה וכמה מהדברים הנ"ל הם דברים שכבר ידועין הן ברבים, בפרט ע"י הא דהרבה באו לאפיית מצות של מו"ר זצ"ל כדי ללמוד על מה לזהר ומה לא וכו', וחלק מהדברים שאנחנו כותבים אינן כ"כ ידועין, ודרכו בקודש הי' בהצנע לכת עם אלקיו ולא חיפש לפרסם הנהגותיו, והי' נחבא אל הכלים מה דאפשר. ואחריות גדולה הוא שאנחנו נוטלים על עצמינו לפרסם כמה דברים שאין ידועין כ"כ, ובפרט דמי אנחנו קטני קטנים עם שכל קט לדעת בדיוק רב הנהגות שלו, אם באמת כך נהג, וכ"ש לדעת טעמו ונימוקו, ולכן בקשה שטוחה מהקוראים להסתכל על הדברים בעין פקוחה, וכל מה דאפשר לברר אצל קרוביו ומקורביו שי' טובה גדולה לנו. ואע"פ שהקדמנו כבר כמה וכמה פעמים שכל מה שאנחנו כותבים הוא עם פחד ויראה שלא נכשל בדבר הלכה, ועוד – שלא באנו לפסוק הלכות אלא לחזק לבבות, אפ"ה חידוש הוא שנגלה הטפח מה שהוא כיסה בטפחיים, אלא יש לנו טעם כמוס [שהבנו ממנו, ומי יאמר שהבנו נכון] להתיר מה שכן מגלים (ופשיטא שיש דברים שא"א לפרט [ולגלות] מכמה טעמים, ומנסים אנחנו לשקול בפלס מה כן ומה לא, ומבקשים ממנו, שהוא במרומים, ברבים! מחילה אם טועים אנחנו, וסומכים הרבה על הידיעה שרוב לבו הי' כ"כ רחב בעוה"ז ק"ו בעולם האמת ובודאי ימחול לנו אם טועים אנחנו בדברינו, ומקוים שיהא באמת לע"נ הזיכוי הרבים (וכמו שהרבה העידו על הרבה מהדברים, בפרט על הקונטרס אמת ואמונה שזכינו לאסוף והתקבל בחיבה יתירה בעולם התורה, בעזרת ד' ית' למעלה מכל השערות, ולמעלה מדרגתינו, ובחסדי ד' עלינו), ושיהא לו קורת רוח מהכל, אמן).

תשכא) לענין מלח לפסח הבנו ממו"ר זצ"ל שכדאי לבקש מאיזה קצב לפתוח שק חדש של מלח בישול ולקנות ממנו כמה ק"ג ממלח זה, ובבית לטחון המלח עד שיהא דק כדי להשתמש עמו בפסח.

תשכב) מו"ר זצ"ל לא השתמש בשום סוכר בפסח וכהנהגות אביו זצ"ל, כך הבנו פעם, וכשביקשנו ממנו איזה דרך שאנחנו יכולים בכל זאת להשתמש עם סוכר מכיון שהי' נחוץ לנו בבית, ולמעשה הי' בזמנו חתיכות סוכר שהבריסקער רב זצ"ל הי' משתמש שהביאו לכאן מענגלאנד, וזה הי' בלי שום חשש חמץ כלל וכלל, [דאם הי' איזה, אפי' משהו של חמץ לא הי' אפשר שידבק – כך הי' המציאות בדרך שהיו עושים חתיכות הללו], והשתמשנו בזה על פיו של מו"ר זצ"ל. וכשסגרו המקום שהיו עושים סוכר כזה, הבנו ממנו שאפשר לבשל סוכר (עם הכשר) לפסח עם קצת (או הרבה) מים ולסנן מי סוכר הזה ולהשתמש בפסח, כך זכור לנו, וי"ל.

שנה השלישית

הליכות והלכות ממו"ר הרה"ג האדיר ר' מענדיל (גמטריא לדיה) שניאור זלמן ז"ר שלמה זכי חטיק זלוק"ל עם כל היראה והפחד וכמבואר בהקדמה לשנה א' ונמשך כעת:

א' פג) סימן ש"ח (סקכ"ד) זדין תפילין זצבת איכא מח', ומשמע לעיקר הדעה כמ"ד דהוי כשמל"א אלל דבמקום הדחק יק להקל, ע"ש, וז"ע אולי כהיום נקרא מוקצה מחמת חסרון כיס דהא מקפיד שלא יפגוס וקובע להם מקום אצל כיון דאפשר להשתמש לשמרו מן המזיקין יק תשמיש שאינו מקפיד עליו וממילא אינו יכול להיות לינו כמוקצה מחמת ח"כ לכלי של ח"כ לא ישתמש זשום דבר אחר, כ"ה ממו"ר זצ"ל לתרץ. וע' בתוס' שבת חידוש ערום להסביר הדעה שדינו ככשמל"א.

א' פג) עי' סי' ס"א סעיף מ"ו זבגד השקרוי צמים אסור לטלטלו שמא יסחוט, וכיון דאסור להשתמש נעשית מוקצה מחמת גופו, כ"ה ממו"ר זצ"ל.

א' פד) (סקס"ג) זדין זגד שנטב יק לחלק זאופן שנטב – אס נפלו צמים זבזה איירי סי' ס"א ס"א, משא"כ זאופן שהוא כבסס [או שתמידים הם צמים כסעיף מ"ו סס וסקס"ג צסי' ס"ח] לפשוט לכיון שרלה שיהיו המים צהס יק כאן מקום לחיי' זידיס ואפשר לחינס כלי כלל, משא"כ זאופן הראשון לעיל שנטבזו שלא זכרונז דנשארז בהשתמשותס, שכגון זה אינ לחיי' זידיס, כ"ה ממו"ר זצ"ל בחילוק זדין איתקלאי המוצא צסקס"ג צסי' ס"ח, ואפשר נפ"מ נמי זנידון זידן, וי"ל.

א' פה) הקדמה לסימן ש"ח – עלה שפל מהאילן הוי מוקצה מחמת דהי' מחובר מצעו"י והוי מוקצה מחמת גופו דאינו רחוי לשום תשמיש כיון דהי' מחובר צה"ש. ואס נפל ערב שבת אז מוקצה משום ללא ייחדו קודם שבת. וע"ע סקפ"א זיש מוקצה זמחובר, וע' סי' ש"ב סקי"ט וזשעה"ל סס וצסי' סל"ו סקכ"ד, ויש לתרץ כולס ופשוט זיש מוקצה זמחובר, כ"ה ממו"ר זצ"ל כמה פעמים.

א' פו) ס'י' ש"ח (סק"ג) לין נייר חלק פסק המ"צ שהוא מוקצה מחמת חסרון כים – וזה שמשממש לפעמים לדברים אחרים הוא החלטה חדשה ומוותר על ממונו, אבל סתם עומד לכתיבה והוא שומר עלי' שלא יתקלקל, ואפי' אם לא נאמר כן עדיין מוקצה עי' הגר"ז ס"ו. וע"ע צמור וקאיעה לענין נר שעה למציא לך דנר אסור משום חסרון כים, והקשה על עצמו ללכ' לא שיהי' כ"כ, ומתקן מדין נייר חלק דהוי ח"כ אע"פ שאינו שיהי' כ"כ, ע"ש. וע"ע ס'י' ש"צ סק"ו ובשעה"ל שם ויש ט"ס בכמה מהדורות חדשות דשינוי מגם לגם ונפיק חורבאל, ועי' בתוס' שבת דמוכח לכו"ע אם עומד לכתיבה הוי מחמת ח"כ, עש"ה. וסתמא שלנו עומד לכתיבה, כ"ה ממור"ר ז"ל כמה פעמים, ועוד הוסיף דעת השועה"ר הג"ל, ע"ש.

א' פז) ס'י' ש"ח (סק"כ ובזה"ל) דאם רוב תשמישו לאיסור (וכן קדירות שלנו) הוי כשמל"א. אבל אם זישל צו ועדיין לא פינהו מן התבשיל הוי כלי שמלאכתו להיתר כל זמן שמשממש בהתירו וואין לומר דהיתר הוא דבאמת הוי כשמל"א אלא שמתטלטל אגב התבשיל, עי' בהגר"ז (אע"פ שלשון המ"צ לקמן סק"ו היתר משמע לין אגב אבל כונתו הוא דהוי כשמל"ה, ודו"ק). עי' חזו"א מ"ז י"א. ועי' בזה"ל ס"ד ד"ה כלי לפעמים יש היתר משום גש"ר, ונראה דאיידי דוקא שמונה בחדר שאוכלים שם, וכהרא"י שמיצי המ"צ מקערות דאיידי אלא השולחן, משא"כ אם נמלא בחדר שמבשלים צו (קיד) kitchen אין היתר משום גש"ר, וכ"ה ממור"ר ז"ל. א' פח) ס'י' ש"ח (ס"ז) ררור דינו מחמת גופו אלא"כ ייחד לעולם עי' לקמן סעיף כ"ב. ייחד לעולם היינו שלא יזרקנה לעולם אלא ישממש צו עד שיצלה, כ"ה ממור"ר ז"ל, ומה שזכור לנו שהוא הי' מצריך גם איזה שינוי בהכרור וכו' שיהא ניכר הייחד, וכדאיתא בשו"ע שם.

א' פט) עי' בזה"ל (ד"ה ואם זרקה) בענין בגד שלם שאע"פ שזרקה לא בטלה ממנה שם כלי אלא להיפך בטלה דעתו, וכן מוכח בס"י"ב. (לפי בזה"ל זו דבר שלם לא בטל ממנו שם כלי בשום זריקה, ע"ש). וכל זה בכלי אבל באוכל אפשר (אפי') אם זרקה בשבת בטלה תשיבותו, כ"ה שרי"ד מו"ר ז"ל.

א' צ) נראה דסתם בגדים דינם ככתבי קודש דאפי' שלא לצורך כלל מותר, דאלת"ה מה עשו בשעה שאסרו כלי שמלאכתו להיתר אפי' לצורך גו"מ, וי"ל, וכ"ה ממור"ר ז"ל.

א' צא) (סקל"ד) לענין נר שעה דלפי המ"א הוי כשמל"א = (ועי' ס'י' רע"ט שעה"ל ד' דמשמע דכן הכריע המ"צ, ע"ש, וי"ע דאולי חזר צו כאן), ולפי המור וקאיעה הוי מוקצה מחמת גופו כמו כל דבר דלא חזי לאכילה או תשמיש [נראה דסברת המור"ק דכל דבר שתשמישו הוא למַכָּה אותו לא נקרא כלי (וזה שפתילה שלימה יש לו דין כלי ועי' צמו"ק לקמן דהקשה על עצמו משם) יש לומר דאין תשמישו דפתילה למַכָּה אותו אלא משתמשים צו וקאת נשרף אבל לאו שתשמישו הוא לכלות את פתילה to use it up אלא להעביר השמן דרכה) ואם אין לו שם כלי לא מהני מה דראוי להשתמש צו לאיזה תשמיש עתה וכמו דין אבנים, אע"פ שאפשר לכסות בהם כלים לא חל עלי' שם כלי מחמת זה, כ"ה ממור"ר ז"ל. שו"מ צפי' הבגדי ישע על המרדכי (שבת דף ע"ג.) בשם המהרש"ל אות ט"ז דלא התיירו לצורך גו"מ אלא לגבי כלים, וא"כ נראה דנר קנדי"ל אסור לצורך גו"מ, כן תוכן דבריו של המהרש"ל, ע"ש, ולכ' זו היא שיטת המור"ק.

א' צב) (סקל"ה) דלת הארון מותר צין אם נפל ע"ש או בשבת (אגב אבי' היינו דמוכן אגב הארון דהא הארון הוי כלי שמל"ה, ופשוט, ולכ' עיקר הסברא הוא דעומד להתחבר אל הכלי, וזה מהני תמיד, אלא"כ מחזיק מ' סאה דלכ' יש לומר דחוששין שמא יתקע, וי"ע, כ"ה ממור"ר ז"ל.

א' צג) (סק"ו) מדוכה הוי כלי שמלאכתו לאיסור אלא"כ יש עדיין הבשמים בתוכה דהוי כלי שמלאכתו להיתר, עי' חזו"א מ"ז י"א, וזה כוונת המ"צ סס"ק כ"ו, עי"ש היטב, ונראה דלא מהני להניח שום בתוכו אלא אך ורק אם נשאר שם עי' הרא"ש והגהות אשר"י. ועי' בחי' הר"ן (שבת קכ"ג ע"א ד"ה מדוכה) דמוכח מדבריו דלא מהני לשים בשבת דלא נחשב אלא כככר ותינוק ולא אמרו אלא למת בלבד (וכמשמעות מסקנת המ"צ ודלא כהרא"ש), עש"ה, וכ"ה ממור"ר ז"ל.

א' ד) יש כאן משום שטרי דהיטות, כ"ה ממור"ר ז"ל, והוי מוקצה מחמת גופו. ועי' ס'י' ש"ז סק"ג ובשאיילת יעב"ץ קס"ב דאע"פ שיש דברים שמוותרים לקראו ביחד עם הדברים אסורים אין להתיר אגב, ע"ש טעמו ולכ' נוגע לשאלה דידן. א' דה) סל"ד ל"ה – כל גרף של רעי הוי מוקצה מחמת גופו (אם לא במקום שעיקר ישיבתו שם די' היתר להוציאו), ולפי החזו"א גש"ר אינו מוקצה כלל אלא גזרו שלא לטלטלו אלא"כ יש צו מים וכו' לכ' ה"ה כאן. ואם הכלי עצמו נקי אלא שיש בתוכו אשפה הוי בסים, ולענין להביאו אלא השולחן לשים פסולת צו נראה דאסור, כ"ה ממור"ר ז"ל.

א' דו) באיזה דין יש למסמך – מצינו בדלתי הבית דאינם כלי (עי' בפנים די' דעות צה) מחמת הא דעומדים להתחבר אל הבית, ולכ' זה המליאות במסמרים, וא"כ אינם כלי כלל (ואפשר לפי הג' דלתי בית שם כלי עלי' ה"ה הכא, וי"ע), ועוד מצינו במ"צ ס'י' ש"ד ססק"ח דהתוקע מסמך בכותל חייב משום מכה בפטיש וא"כ משמע לכ' מגמ' זו [שבת ק"ג.] דעד אז חסר דדין כלי, דרק כשקובע צבנין אז נשלם החלות כלי (וכדמצינו בהגר"ז צס"י זה ס"ו, עש"ה), וי"ע. ולא ברור אם פי' הגמ' דהמכה בפטיש הוא על המסמך או על החור, כ"ה, אבל בכל זאת אם אין השתמשות אחרת להמסמך אז ודאי אינו כלי, כ"ה ממור"ר ז"ל, וי"ע אם נקרא השתמשות זה שלפעמים עושים חור קטן על ידו כדי לקדוח שם יותר בקל, וד' יאיר עינינו בתורתו.

א' דז) כלי מחזיק מ' סאה אע"פ שהמ"צ כתב סק"ח עי' דכלי אע"פ שגדול הרבה עדיין שם כלי עליו אין לומר דהיינו רק עד דמחזיק מ' סאה ממה דמצינו צס"י ש"ד דנשתנה להיות אוהל ולא כלי, די' לחלק, ופשוט, כ"ה ממור"ר ז"ל.

הכנה וחיזוק לבין ה"צ – פרחי אבות עם פי' ר' יונה

פ"ג מ"ח) ר' דוסתאי בר ינאי משם רבי מאיר אומר: כל תלמיד חכם שיושב וסונה ושוכח דבר אחד ממשנתו, מעליו עליו כאילו מתחייב בנפשו, שנאמר (ואתחנן, שני): רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים. והעונש הוא, שלא נתן לבדו צמה שלמד, כי השכחה מזוי' תמיד בצני-אדם, והי' לו לחזר ההלכה הרבה פעמים ולחשב בה כל היום וכל הלילה עד אשר לא תוכל לסור מלבו, [א"ה – ע' בן-עשה"ר הל' ת"ת], ולא עשה, והרי הוא מתחייב בנפשו, כי יצא להורות על פי זכרונותיו ויאמר: כך אמר לי רבי! ויאסר המותר ויתיר האסור ונמצאת תקלה בראה על ידו, ונקרא פושע, מפני שקגגת תלמוד עולה זדון: יכול אפי' תקפה עליו משנתו? תלמוד לומר: ופן יסורו מלבבך, הא אינו מתחייב עד שישיב לו ויסירם מלבו. כי השכחה על ידי זקנה ועל ידי אנס אחר ואינו מתחייב בנפשו:

מ"ט) רבי חנינא בן דוסא אומר: כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת. לענין ההשתדלות נאמר הדבר הזה, כי המשתדל לדעת חכמה כדי שידע לשמור נפשו מחטא, ונחכם, חכמתו מתקיימת בידו, ונמצא פורש מן העבירות ועושה מצוות כאשר למד והשכיל: וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו, אין חכמתו מתקיימת. לא השתדל מתחלה לדעת החכמה כדי לקיימה. כי אם להבין ולהשכיל, ואם לא נתקיימה בידו, הדין נותן. דבר אחר: בזמן שיראת חטאו קודמת לחכמתו, נמצא כשהוא למד מזהירותו ומאשרתו ללכת בדרך שהרגיל בה מכמה ימים שהוא ירא חטא, ולבו מוסיף בה בזהב והתארה להוסיף ממנה, לפי שהיא מאשרתו למה שהרגיל בו: אבל בזמן שחכמתו קודמת ליראת חטאו, נמצא שאין החכמה מונעתו מעבירות שהרגיל בהן, וסופו לבעט בה לפי שקדומה עליו כמשאוי: הוא הי' אומר: כל שמעשיו מרובין מחכמתו, חכמתו מתקיימת. שבזמן שמעשיו מרובין מחכמתו נמצאת תאורתו לחכמה גדולה מחכמתו, וכל יום ויום שתוכל להוסיף חכמה על חכמה מוסיף: וכל שחכמתו מרובה ממעשיו, אין חכמתו מתקיימת. שנמצאת תאורתו [לחכמה] פחותה מחכמתו, וכשאינו בו החשק והתארה, נמצאת חכמתו פוחתת והולכת – כך פרשו הראשונים זכרונם לברכה. אבל יש לשאול: איך אפשר להיות מעשיו מרובים מחכמתו, ואם אינו יודע התורה והמצוות, מה המעשים שיוכל לעשות אם לא יהי' יודע מה יעשה? אלא זאת המסנה ענה טובה הא משמע לו, נאה ומקובלת: שיש – לו למי שאינו יודע, כל יאבד נפשו, שיקבל עליו לעשות כל הדברים אשר יגידו לו חכמי דורו, לא יסור מהן ימין ושמאל כאשר ידע אותן, ועל פי התורה אשר יורוהו ועל המשפט אשר יאמרו לו ישתדל לשמרו ולעשותו, ומיד שיקבל על עצמו זה כלב שלם ובנפש חפה מעלה עליו שכלו כאלו קיים כל המצוות, ועל דרך זה אמרו: כל שמעשיו מרובין מחכמתו, כי אף מי שאינו יודע ואינו עושה נקראים מעשיו, על שם שיש לו שכל עליהן כאלו עשאים מפי הקבלה. וכן מפרש באבות דרבי נתן (פכ"ב א'), דתנן התם: כל שמעשיו מרובים מחכמתו, חכמתו מתקיימת, שנאמר (משפטים, שביעי): נעשה ונשמע, שהקדמו ישראל עשוי לשמיעה, שהי' להם לומר נשמע ונעשה, כי קודם שיוכל לעשות מעשה, האדם כריך הוא לשמוע מה שיתחייב לעשות? אלא שקבלו עליהן תחלה לעשות כל אשר יאמר להם השם יתעלה, ונשמע אחרי כן מה שיאמר, על כן מיד קבלו עליהן שכלו עשאים. וכל שחכמתו מרובה ממעשיו וכו' – שלא יאמר: אשנה הלכה זו ואקיימנה! אשנה כל התלמוד ואקיימנו! אם כה יאמר, לא תתקיים חכמתו, כי כריך תיקון המדות (המצוות) תחילה, ואחר כך חכמתו מתקיימת, עכ"ל ר' יונה פ"ג אבות, ודברים מתוקים מאוד! ויש אומרים שאם אדם (או בר – מצוה בחור!) וכו') מקבל על עצמו (באמת!) ללמוד כל התורה כולה, יש לו מיד הרי הריס של שכל, ויהי' לו ס"ד נפלאה, כנ"פ! אשרינו!

זכינו למהדורה חדשה של לוח בני יעקב תשפ"ה (מאדר תשפ"ה עד תשרי תשפ"ו) [קיר וכיס] עם הרבה חיזוקים על כמעט כל יום, וזמני הדלקת נרות, והמולד, וכל זמני היום (לפי הגאס זייגער שלא יבלבלו), וכ"ח עמודים של יארצייט'ס של כל השנה, ועוד ועוד הוספות. הרוצה להשיגו נא להשאיר הודעה בטל. 02-6500176 או בפאקס 15326500176 - כל שעות היום והלילה.

← [להשיג פרומה חמורה אפשר ע"י שישאיר הודעה בהנ"ל]

במקום שלא נמצאים הקונטרסים כ"כ בקביעות - הרוצה לקבל הקונטרס יש לשלוח פאקס למס. 15326500176 או להשאיר הודעה בתא קולי שמספרו 026500176 (לאחר שמיעת ההודעה), וננסה לשלוח בל"ג.

עוד לזאת - כולל מוסר ומנחה ומוסר ומעריב ושיעור אחרי מעריב - הרוצה להשתתף - יש להשאיר הודעה בטל. 02-6500176.

לשמוע שיעורים בהלכה ושמועס'ן בקול הלשון: 0733-718-261, ונא להעיר.

לענין המשך הדפסת קונטרסים אלו על חומש, כל שבוע, צריכים נדיב לשאת בעול ההוצאות דבר עולה למעלה מכל השגות, נא לעזור.

עד כאן לא מלאנו תומך, ולקראת פ' תלוה לע"ג אם נמשך - ול' הישועה (בזכותכם נכנס כסף גם לכסות השבוע פ' פקודי, בנס, ונא להתפלל! חזק!).

